

LES PRESES

resum d'Enciclopèdia.cat

les Preses © FOTOTECA.CAT

Municipi de la Garrotxa, a la zona nord-oriental de la plana d'en Bas, a la dreta del Fluvià.

Població: 1.731 h [2009]

Extensió:

9 km²

Situació i presentació

Limita amb Olot (N), Santa Pau (E), Sant Feliu de Pallerols (SE) i la Vall d'en Bas (S i W). El pla de les Preses és format per materials pliocènics, que per un llindar passa a la cubeta de Santa Pau, també d'origen tectònic. És per tota aquesta zona de contacte entre els termes de les Preses, Olot i Santa Pau per on s'estén el sector volcànic i el veïnat anomenat Bosc de Tosca. El municipi consta d'una part muntanyosa, accidentada pels vessants septentrionals i occidentals de la serra del Corb (936 m), formada per materials eocènics, amb colades volcàniques, i pels cingles de Marbolenyà. Part del terme és inclòs en el Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa.

El municipi comprèn el poble de les Preses, centre administratiu, i els veïnats de Bosc de Tosca, Pocafarina, la Boada, Sant Miquel del Corb, Bellaire i la capella de Sant Martí del Corb. El principal eix de comunicacions és la carretera d'Olot a Sant Esteve d'en Bas, on es bifurca cap a Vic i cap a Santa Coloma de Farners (C-63). D'aquesta via surten carreteres locals, com la del poble de les Preses cap a Sant Privat d'en Bas, una altra vers Joanetes i Sant Vicenç de Torelló (Osona) per la collada de Bracons i la del veïnat de Pocafarina cap a la Fageda de Jordà.

La població i l'economia

Segons el fogatjament de vers el 1380 la població a les Preses (presencs) era de 23 focs eclesiàstics. El cens del 1860 assenyala que hi havia 1 178 h, repartits en 83 famílies al poble de les Preses, 50 famílies a Sant Miquel del Corb, 11 al veïnat de Bosc de Tosca i la resta disseminats en caseries i masos. L'any 1900 el terme tenia 990 h, 1 143 l'any 1920 i 1 178 el 1940. A partir d'aleshores la població inicià una sèrie d'oscil·lacions demogràfiques, com es reflecteix en els diferents registres: 1 103 h el 1950, 1 003 el 1960, 1 131 el 1970, 1 403 el 1981 i 1 300 el 1991. Al final dels anys noranta s'apreciava una certa estabilització, el 1998 tenia 1 320 h i el 2005 comptava amb 1657 h.

L'economia de les Preses es basa en l'agricultura, la ramaderia, l'explotació dels recursos forestals i, sobretot, en la indústria. Els conreus principals són el blat de moro i el farratge. La producció de cereals ha minvat molt respecte a temps passat, i d'altres conreus tradicionals gairebé han desaparegut, com per exemple el del mill i el fajol. La ramaderia se centra en la cria de bestiar porcí, boví i oví. Els boscos de roures, alzines i faigs constitueixen una bona reserva forestal. A les vores dels torrents hom fa plantacions d'arbres de ribera (pollancre).

La proximitat a Olot ha impulsat l'economia, sobretot en el sector secundari. El terme comprèn un polígon industrial al pla de les Preses on es traslladaren algunes indústries d'Olot. La indústria és diversificada, però destaquen els sectors de l'alimentació (productes carnis, embotits) i el dels derivats del plàstic. El creixement de l'edificació, sobretot a final del segle XX, ha potenciat el sector de la construcció. Vers final dels anys vuitanta i els noranta es promocionà el turisme al municipi.

Sà l'àrea recreativa de Xenacs, un espai situat als empris de les Preses, dins el Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa, amb circuit de tir amb arc i itineraris senyalitzats amb vuit miradors panoràmics. Hom troba allotjament de diverses categories (hostals, cases rurals, càmping, casa de colònies a l'antic ajuntament). El 2000 es creà el Parc Jet Oil de les Preses,

situat sota el volcà Racó. El 2004 s'inaugurà el nou Parc de Pedra Tosca, de 26 ha, també dins el Parc Natural, de gran valor ecològic i que es formà per la colada del volcà Croscat.

El poble de les Preses

El poble de les Preses (634 m i 619 h el 2005) és al pla, sota la serra del Corb i vora la carretera d'Olot. El seu creixement s'ha dirigit cap als veïnats de Bellaire (al S del poble) i de Pladevall (al N). L'església parroquial de Sant Pere de les Preses va ser consagrada el 1119 pel bisbe Berenguer Dalmau, però és probable que aquesta fos la tercera construcció. En l'església actual no es conserva cap vestigi romànic, ja que al llarg dels segles ha sofert diverses transformacions, la darrera de les quals fou la de la fi del segle XVIII, que convertí el temple en un edifici d'estil neoclàssic, de tres naus, separades per columnes gruixudes.

Al poble de les Preses hi ha una altra església, la capella votiva dedicada a sant Sebastià, que fou bastida entre els anys 1528 i 1530. S'hi celebrava un aplec pel gener. L'antic edifici de Ca les Monges, que fou remodelat (1990), és seu de l'ajuntament i aplega una sala d'actes i d'exposicions i diverses sales polivalents per a activitats culturals i socials, equipament que és complementat pel **Centre Cultural**.

Les festes principals són la festa del Roser, al maig, i la festa major, que s'escau a l'octubre, i en la qual destaca el ball de cintes, que antigament era interpretat només per homes. A l'agost, des del 1983, se celebra el Festival Internacional de Música i Dansa de les Preses, organitzat per l'Esbart Marboleny, una de les entitats del municipi.

Altres indrets del terme

A la part septentrional del municipi, vora el límit amb Olot, hi ha el veïnat de Bosc de Tosca. Antigament era erm i inculte, ja que el seu terreny és constituït per pedres basàltiques, laves i escòries volcàniques. Bosc de Tosca s'estén per una superfície d'uns 5 km de longitud per 2 d'amplitud, que ultrapassa el límit municipal de les Preses, on hi ha més de 60 petits cons d'explosió. El lloc és citat ja a la fi del segle IX. Vers el segle XVIII es començaren a artigar aquelles terres de malpaís; amb les pedres que hom treia es bastiren parets seques entorn del terreny artigat, cosa que comportà l'aparició d'un bon nombre de petits camps closos amb les dites parets. Des del trencall de Sant Privat i la Pinya fins a la baixada de la Solfa, l'actual carretera travessa Bosc de Tosca. Després de construïda la citada carretera, a la segona meitat del segle XIX, començaren a construir-

s'hi algunes cases a la vora. Durant molts anys, en el tram comprès entre el trencall de Sant Privat i la Pinya hi havia només unes nou cases, però des del decenni del 1950 se n'hi han construït moltes més i ha sorgit un veïnat que el 2005 tenia 486 h. Un dels volcans d'aquesta zona és el conegut pel nom de volcà de Ca n'Elies, que era el nom antic d'una casa propera, la qual actualment ha perdut aquell nom i l'ha canviat pel del Racó.

El veïnat de Pocafarina (44 h el 2005) és a septentrió del cap de municipi i al S de Bosc de Tosca. El de Sant Miquel del Corb és situat als vessants septentrionals de la serra del Corb, a l'E del terme. Hi ha dues esglésies, la de Sant Miquel, que sembla que havia estat la primitiva parròquia, possiblement és preromànica i el seu absis és rectangular. Apareix en tots els documents dels segles XIII i XIV. A la primeria del segle XVII hi fou fundat un benefici per mossèn Antic Colomer, el qual fou rector del Torn. L'altra capella és dedicada a sant Martí, al sector de la serra de Marboleny. Sant Martí del Corb és un petit edifici, amb porxo i campanar d'espadanya, situat prop d'una font. S'hi anava en processó des de les Preses en temps de secada.

Altres masies importants són la Mata, al NE del terme, que té una capella dedicada al Sant Crist, l'Artiga i la Boada (que dóna nom a un veïnat de població dispersa que tenia 36 h el 2005). Dins el municipi hi ha les capelles de la Mare de Déu del Carme i de Sant Cosme i Sant Damià.

La història

La primera notícia documental del lloc, com també de la parròquia, és de l'any 922. Aquest any, Elienard atorgà testament i llegà a la seva segona muller, Ricarda, l'alou de les Preses, que havia obtingut per aprisió. Al susdit document es mencionen també les masies del Pujol, l'Avellaneda i la Nespleda, encara existents, i els vilars del Corb i Nou, amb llurs cases, horts, terres i vinyes, prats, molins, boscos i aigües. Més tard, Ricarda contragué segones nocces amb Sal·la, noble cavaller originari del comtat d'Osona. Aquests esposos, Sal·la i Ricarda, foren els fundadors del monestir de Sant Benet de Bages, per al qual monestir Sal·la obtingué l'aprovació papal i la immunitat de la jurisdicció episcopal i laical per part de Roma. El 960 Ricarda féu donació al cenobi de Bages de l'alou de les Preses i el Corb i les rendes que n'eixirien, per tal de poder procedir a la construcció

del monestir i de la seva església. Els sarcòfags dels dits esposos fundadors, de pedra, es conserven encara a l'església de Sant Benet. Però al cap de poc temps de la donació de l'alou de les Preses al cenobi de Bages, el comte Sunifred de Besalú segrestà l'alou de les Preses. Reunida una assemblea a Besalú el 971, a la qual assistí Abbó, el primer abat del monestir, després d'haver deliberat conjuntament amb els jutges, el comte bisbe Miró resolgué que era de justícia de restituir el dit alou al monestir de Sant Benet de Bages. Uns quants anys després, el 972, en la consagració de l'església de Sant Benet hi és citada l'església de Sant Pere de les Preses com a possessió del citat monestir, al qual restaria vinculada fins a la desamortització de Mendizábal (1835). Durant més de vuit segles els abats i el monestir de Sant Benet de Bages foren senyors alodials i jurisdiccionals de la parròquia de Sant Pere de les Preses, els termes de la qual actualment són els mateixos que els que tenia mil anys enrere.

El 1111, quan desaparegué el comtat de Besalú i els vescomtes es refugiaren en les seves possessions de la vall d'en Bas, no mancaren friccions entre els susdits vescomtes de Bas i el monestir de Sant Benet, a causa de les rapinyes i altres extorsions que aquells ocasionaven a l'alou del monestir, com reconeixen algunes vegades els mateixos vescomtes, però al cap de poc hi reincidiren. Finalment, el 1328 s'establí una concòrdia entre l'abat Bernat de Sant Benet i el vescomte de Bas, Pere de Sant Feliu, per la qual els vescomtes i l'abat es repartien pro indivisio la jurisdicció civil i criminal, amb el mer i mixt imperi, de l'alou de les Preses, si bé els citats vescomtes de Bas continuaren essent feudataris respecte del monestir de Bages per raó d'algunes possessions i censos que tenien al terme de les Preses.

Com a representant de l'abat a les Preses hi havia el batlle, que simultàniament era de sac i jurisdicció, càrrec que era vitalici i hereditari i per això s'anomenava batlle natural. Un dels batlles que més excel·liren fou Arnau d'Armentera, que exercí el càrrec a l'últim quart del segle XIII i que fou l'home de confiança de Pere II el Gran per a tots els afers del vescomtat de Bas durant el temps que el dit monarca en detingué la jurisdicció (l'havia comprat a Sibil·la, comtessa d'Empúries i vescomtessa de Bas).

Ens diu Botet i Sisó, parlant de principis del segle XX, té 243 edificis i albercs i 990 habitants de fet.

El bosc de Tosca

EL QUE HA DONAT MÉS NOM A LES PRESES:

L'Esbart Marboleny va fer la seva presentació oficial al mes d'abril de 1983. Ha actuat arreu del Principat, així com també a Aragó, Andalusia, Astúries, Extremadura, Madrid, Galícia, País Basc, País Valencià o les Illes Balears, amb un llarg etcètera al darrera. No es pot obiar la seva participació en festivals internacionals als països com Taiwan, Canadà, Xipre, Itàlia, Romania, Croàcia, Sèrbia, Iugoslàvia, Portugal, França, Anglaterra, Irlanda, Mèxic, Estats Units, Bulgària o Àustria.

El repertori de danses que ofereix és originari dels Països Catalans. També ballen, però diverses danses de creació pròpia d'arrel tradicional. L'Esbart Marboleny està format per prop de 150 dansaires distribuïts en diferents grups.

SECCIONS

L'Esbart Marboleny està format per prop de 200 balladors, repartits en diferents grups:

MARBOLENY ESCOLA

Format pels més petits (de 4 a 15 anys) i, alhora, dividits en diferents grups, segons les edats. L'Escola es converteix en una presa de consciència de la música i la dansa catalana d'arrel tradicional. S'hi treballa les aptituds rítmiques i l'expressivitat corporal de l'infant.

El Festival

ÉSDANSA és el festival de la dansa d'arrel tradicional, amb aquest **ÉS** en present d'indicatiu davant de dansa, i és que entenem la dansa d'arrel tradicional de present, per ser ballada i ser creada, avui.

Per ser ballada avui, desplegant un seguit de línies de programació amb la voluntat de provocar que es balli. Una gran part de la graella és formativa i participativa, on l'espectador deixa de ser precisament espectador i passa a ser ballador. D'aquesta voluntat neix l'Ésdansa'T, els tallers de dansa tradicional del festival, que aglutina tota la programació de formació tant per a infants com per a adults.

Com a motor creatiu, amb una altra gran part de la programació com a motor per a la creació i producció de noves propostes que parteixin de la tradició i del llenguatge de la dansa catalana d'arrel tradicional.

I és que Ésdansa balla, i convida a ballar, entorn dels 360° de la dansa d'arrel tradicional, des de les danses vives que es ballen a la plaça, passant pels treballs dels esbarts i els moviments amateurs, fins arribar al sector professional de la dansa que beu de la tradició i l'arrel tradicional per crear.

Aquest 2021, del 25 al 29 d'agost es va celebrar la 39a edició del festival organitzat pel Cercle de Cultura Tradicional i Popular Marboleny.

